



**Лекция №5**

**ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА  
МЕНИДЖМЪНТА.  
СЪВРЕМЕННИ ТЕОРИИ ЗА  
УПРАВЛЕНИЕ**

**доц. Макрета Драганова**

# СЪВРЕМЕННИ ТЕОРИИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ

Макрета Драганова

# Съвременни теории

- Количествена управленска теория
- Теория на системите
- Ситуационна теория
- Теория “Z”

# Количествена управленска теория

## „Нова класическа теория“, „Точният мениджмънт“ – характеристики

1. Свързва се с развитието на информатиката, изчислителна техника;
2. Приложение на математически модели;
3. Вземане на управленски решения – в основата на ефикасността са планирането и вземане на правилни решения;
4. Критерии за оценка

## ОСНОВНА ПОСТАНОВКА

Отстраняване на мениджъра от най-важните моменти в управлението и замяната му с математика и компютри!

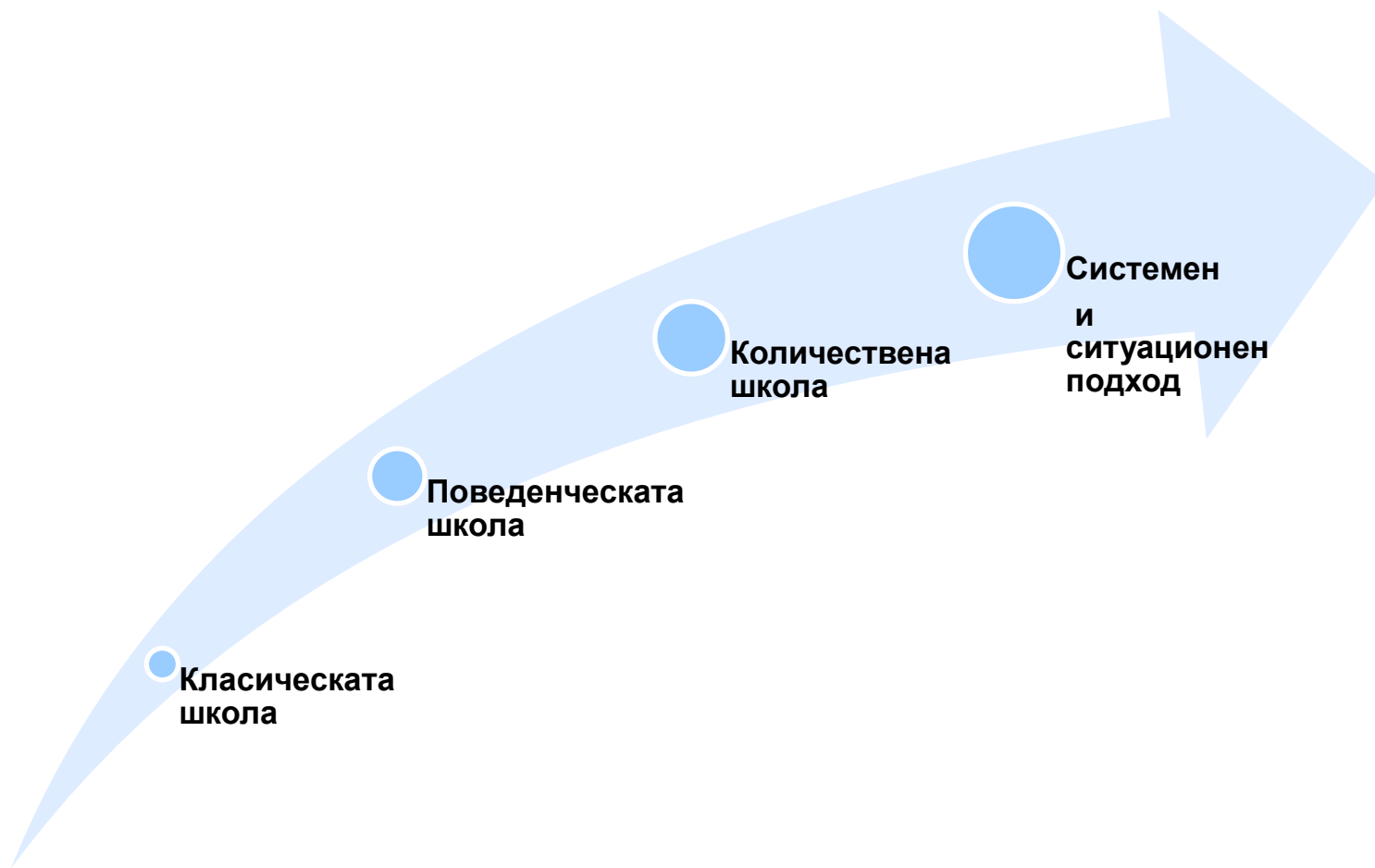
# Класическа, поведенческа и количествена школа

- **Идеологии:**
  - Класическа – рационализъм
  - Поведенческа – социалната природа на човека
  - Количествена – математическите модели и компютрите

# Хронология

- Класическа школа – 1800 – 1900
- Поведенческата школа – 1920 – 1932
- Количествената – 1940 - 1960

# Еволюция на мениджмънта





# Системна теория/Системен подход

- Подходът на системната теория в управлението се базира на идеите на **Лудвиг фон Берталанфи (1937)**, че всяка организация е единство от взаимно свързани подсистеми.

# Системен подход

- Същност – не е набор от знания, ръководства или принципи на управление, това е НАЧИН НА МИСЛЕНЕ по отношение на организацията и нейното управление!

# Системна теория - насоки

- Всяка организация е система с подсистеми;
- Механизмите, които свързват подсистемите са формалната, неформалната структура, социално-психологическите връзки;
- Водещ елемент на системата са хората с техните потребности и интереси

# Структура на системата

- 1. Вход на системата
- 2. Преобразуване
- 3. Изход
- 4. Обратна връзка

# Системна теория

## Затворени и отворени СИСТЕМИ

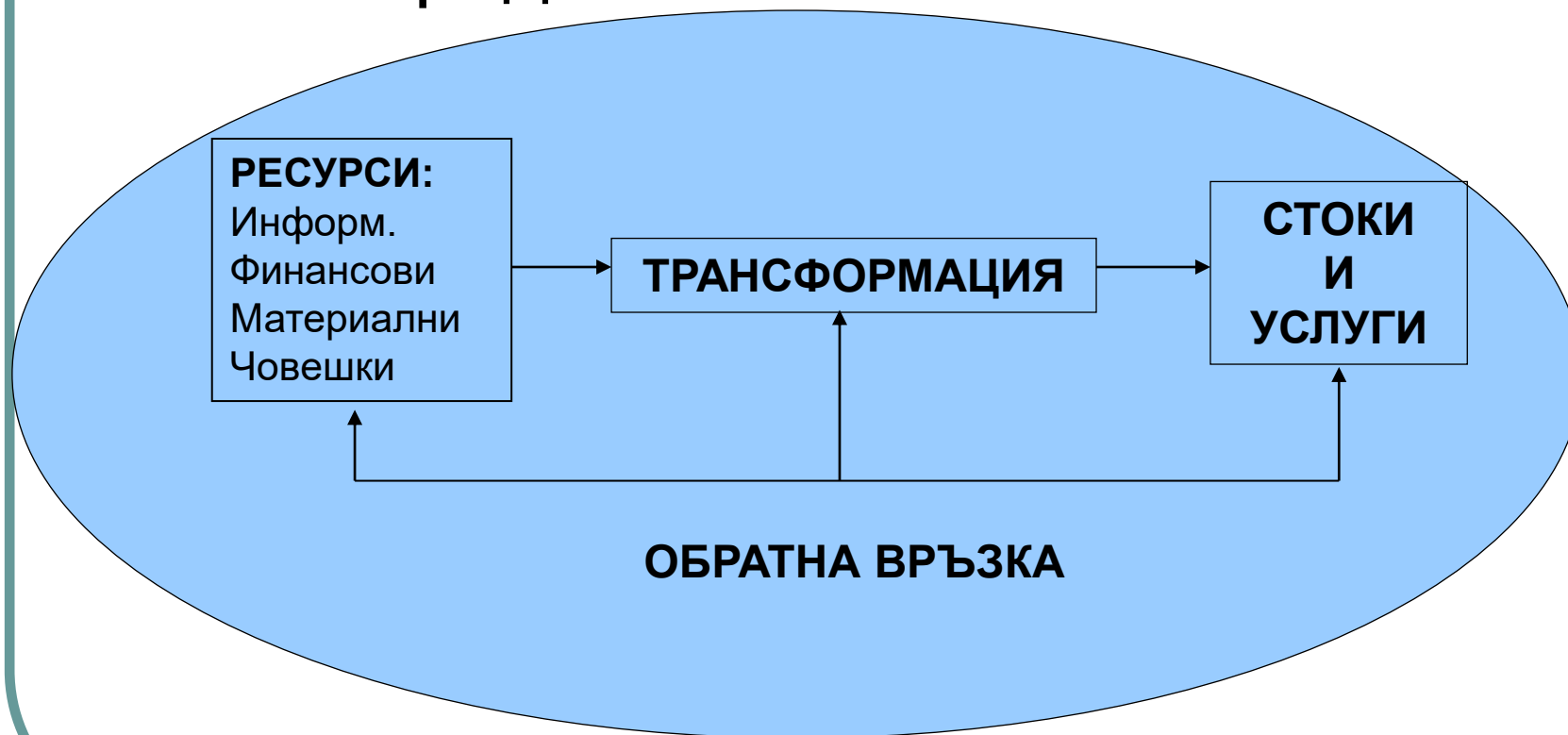
# Затворена система:

Тази, която за своето оцеляване не разчита на ресурсите на околната среда.

За да просъществува тя трябва да има вътрешни ресурси.

# Затворена система:

Околна среда



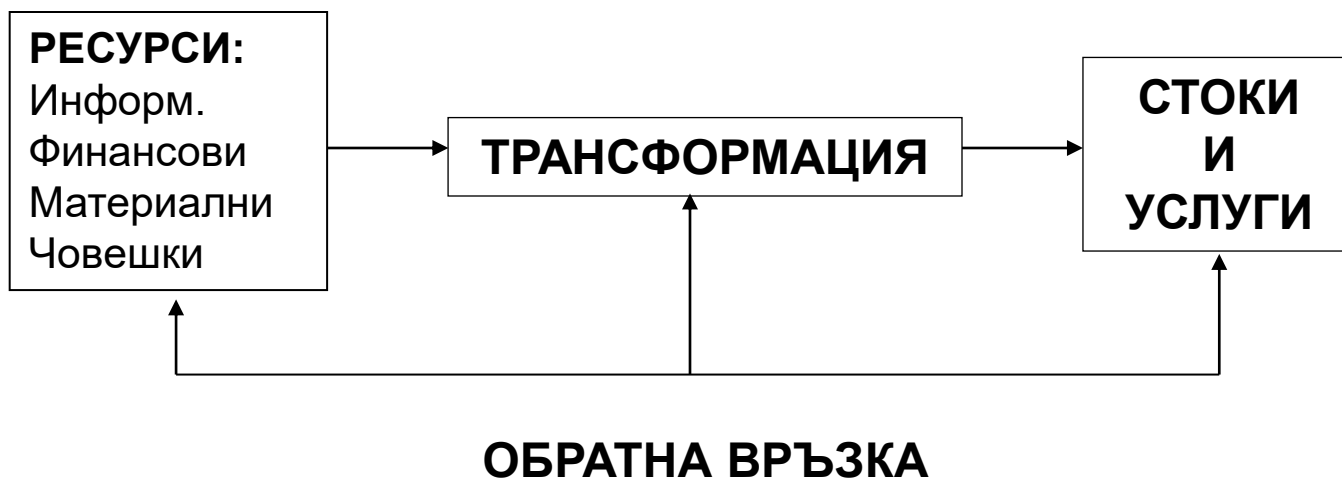
# Отворена система:

Тази, която за да оцелее, трябва непрекъснато да търси ресурси от околната среда.



# Отворена система:

## Околна среда



# СИТУАЦИОННА (ВЕРОЯТНОСТНА) ТЕОРИЯ

# Ситуационна теория - характеристики

- Ефективността на различните мениджърски стилове и функции трябва да варира в зависимост от конкретната ситуация;
- Акцентира върху силното въздействие на средата върху управлението на организацията;

# Ситуационна теория

Основава се на становището, че всеки един управленски проблем се обуславя от факторите, влияещи върху ситуацията.

# Фактори, които са важни за преценяване на ситуацията:

- Условията на околната среда
- Видовете собственост
- Стратегиите
- Лидерството

## Критики:

Тенденция вероятностният подход да се превърне в пълна противоположност на теориите, защитаващи универсалните принципи, т.е. нетеоретичност.

## Плюсове:

Чрез прилагането на вероятностната теория могат да се различават и решават проблеми в различни ситуации.

# Представители на Емпирическа школа

- **Хенри Форд** – ранно диктаторско предприемачество;
- **Чарлз Маккормик** – въвежда участието на работниците в управлението и издига тезата, че мениджмънтът има за цел да изгражда хората



# Представители на Емпирическа школа

- Джеймс Линкълн – „Мениджмънт чрез поощряване и участие“ - правила
- 1. Възлагайте на работниците работа свръх силите им. Предизвикателството изявява доброто в човека.

# Джеймс Линкълнт – американски полярен изследовател

- 2. Личното израстване се базира единствено на резултатите от труда на индивида и приноса му във фирмата.
- 3. Наблягайте на колективната работа. Всеки трябва да се чувства отговорен пред своя екип.
- 4. Вие сте ръководител, а не началник!

# Теория “Z” – Японски мениджмънт, Уилям Оучи, 1980 г.

- Интегрира положителния опит на теориите “X” и “Y”.
- Персоналът обича да работи и е ангажиран и отдаден на работата си.
- Организацията трябва да се грижи за благополучието на своите човешки ресурси на работното място и извън него, и да се стреми да спечели тяхната доживотна лоялност.
- Сигурно работно място, висока продуктивност, висок морал и удовлетвореност на персонала.

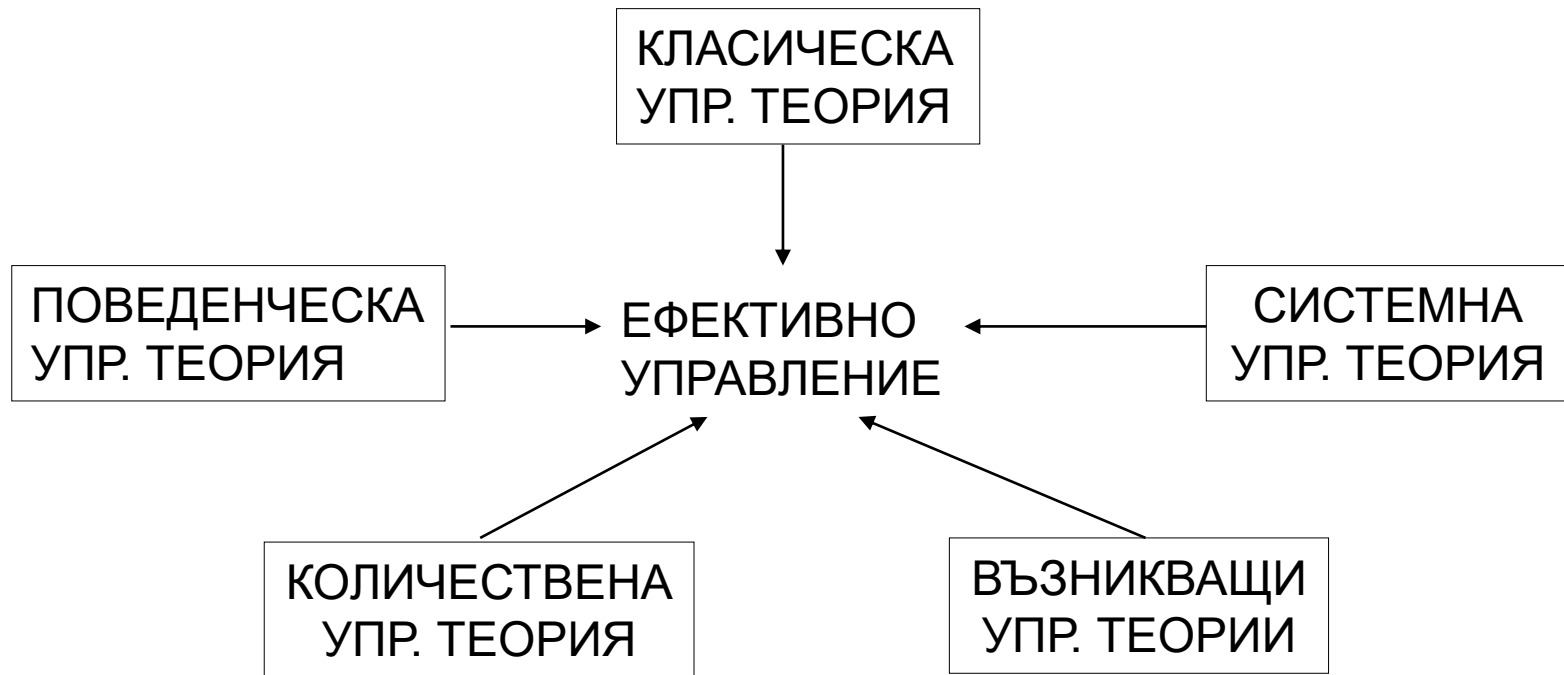
# Теория “Z” – Японски мениджмънт, Уилям Оучи, 1980 г.

- Основна цел – постигане на достатъчно печалба за развитие на фирмата и да се осигурят ресурси, необходими за реализиране на други цели

# Теория “Z” – Принципи

1. Доверието
2. Оценка на длъжността и служебно издигане;
3. Групово вземане на решения;
4. Неформалните, вътрешно-групови механизми на контрол;
5. Групова отговорност

# Вероятностна структура на управлението



# ИЗВОДИ

В управлението съществуват изключително сложни теоретични и практически въпроси. Оттук произтича и разнообразието на теории и възгледи:

- 1) От класическата теория – идеите за структурно изграждане на организацията с цел повишаване на производителността и ефективността.

# ИЗВОДИ

- 2) От поведенческата теория – мотивацията и усъвършенстването на работната среда;
- 3) От системната теория – околната среда и връзките между подсистемите в организацията;
- 4) От количествената теория – методи;
- 5) От вероятностната теория – особеностите на ситуацията.



# Препоръчителна литература...

- Питър Дракър, “Ефективното управление”;
- Питър Дракър “Ефективният ръководител”
- Тони Веков “Управление и икономика на здравеопазването и здравните реформи”
- Веселин Борисов “Здравен мениджмънт”
- Иван Иванов “Основи на мениджмънта”
- .....

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!